

Miðvikan

Tá ið Charles Lindberg preiaði lorvíkingar á Fáskrúðsfjørðinum

Føroyskir útróðarmenn í Íslandi hava verið úti fyri eitt sindur av hvørjum. Eitt tað mest forvitnisliga var, tá ið teir vóru preiaðir av heimsgitna flogskiparanum Charles Lindberg

Hetta er seinni partur av frásøgnini frá ferðini til Íslands við Norrønu 16.-19. mai. Tað kann sigast, at hópurin á hesum ferðum er heilt serligur. Hetta eru fyri ein stóran part fólk, sum kenna seg at hava tilknýti til Íslands. Antin hava tey sjálvi havt vinnu í Íslandi ella hava teirra pápar og abbar verið til lands ella við skipum. Tí er hetta fólk, sum umboða eina heila søgu, sum kanska er við at fara í søguna.

Hetta merkir eisini, at støð í Íslandi, sum ikki síggja út av nógvum, og sum onnur fara framvið uttan ans, nú hava stóran áhuga, tí her hava føroyingar búleikast.

Eitt dømi um hetta er Vattarnes. Her virkaðu serliga leirvíkingar í nógv ár. Heima fortaldu teir um Vattarnes, og hetta litla annars ókenda pláss gjørdist ein partur av samleikanum hjá leirvíkingum.

Ein teirra, Osmundur Justinussen, var við á ferðini. Hann hevði ikki verið á Vattarnesi fyrr. Men tá ið hann sá nesið, visti hann beinavegin, at hetta var tað. So væl hevur verið innpotað av teimum gomlu í Leirvík.

Í fjør varð eisini vitjað á Vattarnesi. Tá var tann 89 ára gamli Jón Karl Úlfarson við í ferðini. Hann var sjálvur av Vattarnesi og kendi abbarnar hjá fleiri av leirvíkingunum, sum tá vóru við. Hesa ferð var hann sjúkur.

Men vit hittu aftur bóndan á Vattarnesi, Baldur, sum eins og í fjør flaggaði við Merkinum fyri føroyingunum.

Ein av luttakarunum var Jón Eliassen, ættaður úr Leirvík. Pápi hansara Theodor var kendur á Vattarnesi, men serliga var hetta galdandi fyri pápa Theodor, Jóan Petur, sum var á Vattarnesi í væl meira enn 30 ár.

Jón fekk eitt serligt minni heim við sær. Í fjørni lá spælið, sum útróðarmenninir nýttu. Her fann hann ein krók, sum varð nýttur at draga bátarnar við. Hann var settur í barholið á bátinum, og so varð drigið. Jón fekk loyvi til at taka hendan krókin heim við sum eitt minni, og hann verður framyvir uttan iva at síggja á bátasavninum í Leirvík.

Bóndin fekk fleiri bókgávur frá føroyingum, millum annað eitt eintak av 1. bind av Leirvíkar søgu. So Leirvík verður heldur ikki gloymt á Vattarnesi.

Jóan Petur

Flogfar uppá prei

Í 1933 høvdu leirvíkingar á Vattarnesi eitt serligt upplivils. Teir vóru ein dagin á útróðri inni á Fáskrúðsfjørðinum, tí tað viðraði ikki at fara til havs. Tá síggja teir á Grana eitt flogfar, og tað lendir tætt við teir. Hetta mundi helst hava verið fyrstu ferð teir sóu eitt flogfar. Leirvíkingarnir koma í samband við skiparan á flogfarinum og skilja, at tí manglar brennievni. Teir gera flogskiparanum tann beina at fara til lands við honum, so hann kann útvega sær brennievni. Teir føra hann umborð aftur, og tá teir taka avskeð sigur flogskiparin, hvør hann er: Charles Lindbergh, tann fyrsti sum fleg yvir Atlantshavið! Tá var hann saman við konuni komin úr USA umvegis Grønland. Leiðin gekk síðani til Føroyar, har hann vitjaði á Tvøroyri. Haðani fleg hann til Keyppannahavnar.

Árið fyri í 1932 hevði hann verið úti fyri einum sorgarleiki. Tá var sonur hansara kidnappaður og funnin dripin, aftaná at loysigjald var goldið.

Vinurin Jóan Petur

Ein serlig ímynd av sambandinum millum Vattarnes og Leirvík er Jóan Petur Eliassen. Á bátasavninum í Leirvík sæst minningarorð, sum eru skrivað um hann og konuna. Tað kann vera ógvuliga hóskandi at endurgeva hesi minngarorð, tí tey

Vattarnes

vísa eisini ta virðing, sum fólkið á Vattarnesi hevði fyri føroyingum:

Fyri nøkrum døgum síðani fekk eg bræv úr Føroyum við tíðindum um, at vinfólk míni har, Jóan Petur Eliassen og Sofia, kona hansara, vóru deyð. Tey vóru javngomul, bæði fœdd í apríl mánaði 1880, hon 4. og hann 10. Tey giftust í 1904 og búðu í lítlari útróðrarbygd, Leirvík, øll hjúnaár síni. Hann andaðist 15. desember í fjør (1956) og hon 5. januar í ár (1957).

Tey høvdu lokið langt og eydnuríkt dagsverk og notið virðing og góðtokka frá bygdarfólki sínum. Jarðarferð teirra var hátíðarlig, og stór fjöld av leirvíkingum og øðrum vinfólki av bygd fylgdi teimum til gravar.

Jóan Petur var mikil íslandsvinur og var betur kendur við íslendingar enn flestu føroyingar. Hann var sjómaður alla ævi sína og fiskaði undir Íslandi 36 summur, fyrst sum maður við slupp, tá bert 15 ára gamal, men flestu árinum sum formaður á maskinbáti, sum hann sjálvur átti.

Hann hevði tá tilhald í verbúðum summarróðurin, oftast á Vattarnesi við Reyðarfjørð. Hesi árinum fekk hann nógvar vinir og góðar kenningar her á landi. Tí er orsök at minnast hann í íslenskum blaði.

Vit báðir Jóan Petur komu at kennast á vári 1930, tá ið eg gjørdist bóndi á Vattarnesi. Tað

summarið vóru har átta føroyskir útróðrarbátar, og Jóan Petur var formaður á einum teirra. Útsjónd hansara og yvirbragd vaktu áhuga við fyrstu sjón. Høvdingaligur og djarvligur var hann á at líta og handartakið fast. Rørslur hansara vóru beinraknar, og hann steig fast til, herðabreiður og kallmansligur. Ansinn var hann altíð, og allir høvdu álit á honum. Hann var sjálvskrivandi ráðgevi og formaður fyri øllum føroyingum á Nesinum. So veðurskygdu var hann, at fór hann ikki til útróðrar ein morgun, so loysti eingin frá landi tann dagin.

Var við til at samráðast um fiskirættindi

Jóan Petur var álitismaður í øllum viðurskiftum. Hvørt orð hansara og lyfti stóð sum í berginum. Einaferð segði hann við meg, tá ið hann kom at gjalda leiguna fyri verbúðina: "Eg havi aldri verið ríkur, men eg haldi, at eg skyldi ongum nakað."

Tá ið seinna heimsstríð brast á góvust føroyingar yvirhøvu við fiskiskapi her við landið, og teir hvurvu heilt av Vattarnesi. Eg saknaði teir nóg, tí eg var væl í øgn við teir allar.

Næstu ferð eg hitti Jóan Petur var í Reykjavík. Tá var hann møttur har sum umboð fyri Føroya Fiskimannafelag saman við øðrum landsmonnum til at samráðast við ríkisstjórnina um veiðirættindi føroyinga her undir landi. Hetta

sýnir, at Jóan Petur neyt stórt álit í heimlandi sínum eins og aðrastaðni. Samráðingarmenn hildu til á Hotel Borg í Reykjavík, og har kom eg til teirra nakrar ferðir. Og alla staðni bar Jóan Petur seg væl, hvørt hann var í høll høvdinga ella millum útróðarmenn í lítillátum verbúðum eysturi á Vattarnesi.

Misti sonin til Ægir

Ofta høvdu føroyingar, sum eg kom at kenna á Vattarnesi, boðið mær at koma at vitja í Føroyum. Tann ferðin kom leingi í drag til eg var fluttur til Reykjavíkar. Tá helt eg, at summarfrí mín var best hildin, um eg dvaldist í Føroyum hjá góðu kunningum mínum har.

Eg fór við Drotningini til Havnar á sumri 1949 og var í Føroyum í 14 dagar. Eg fór so til Leirvíkar, har teir flestu kunningar mínir og vinur mín Jóan Petur búðu. Tað var hann, eg fyrst av øllum vildi vitja.

Tíverri var ikki væl statt heima hjá honum. Harmilig vanlukka var hend tá um várið, tá ið sonur Jóan Peturs, Justines, fór fyri borð á útróðri við pápa sínum. Hann var deyður, tá ið hann var fingin aftur. Hann var einans 29 ára gamal, og hann var sárt saknaður av skyldfólki og vinum fyri dugnaskap hansara og dygdir. Mær tykir, at hann hevði staðið foreldrum sínum næst av børnum teirra.

Men tó at sorgarskuggi hekk yvir heimbyli Jóan Peturs, var móttøkan